

Goran Švob **(1947.–2013.)**

Goran Švob bio je sveučilišni profesor starog kova – iznimno temeljit i vrhunski stručnjak u svojoj struci, erudit, vladao je najrazličitijim područjima od dalekoistočnih jezika i kultura do filma i glazbe te je posjedovao izraziti, gotovo bušido, osjećaj odanosti i odgovornosti prema poslu, Filozofskom fakultetu i Odsjeku za filozofiju gdje je radio skoro 40 godina.

Osnovno područje znanstvenog interesa profesora Švoba bila je filozofska logika, rana analitička filozofija i filozofija jezika. Nužno samouk, među prvima u svijetu probijao se kroz zahtjevne radove Gottloba Fregea, osnivača moderne logike i mislioca čiji je utjecaj na suvremenu logiku i filozofiju nemjerljiv. Frege, kao i Fregeovo nasljeđe ostali su predmet njegovog trajnog interesa. Kao autoriteta za Fregea uvažavali su ga brojni ugledni filozofi, od Amerike i Njemačke, do Japana i Kine. Usprkos neupitnoj stručnosti, ili možda baš zbog toga, nije se slagao s akademskim imperativom »*Publish or perish*« – smatrao je kako pisati i objavljivati treba samo autentično i kvalitetno, a ne pod svaku cijenu. Kao i svemu drugome, pisanju je pristupao temeljito, odgovorno i s izrazitim smislom za detalje. Bio sam svjedokom kada je više tjedana istraživao i dvojio o jednom jedinom izrazu u fusnoti članka koji je pripremao za konferenciju. Takav, danas rijetko viđeni pristup, ogleda se i u kvaliteti onoga što je objavio. Premda je objavio samo dvije knjige, *Fregeovo pojmovno pismo* i *Od slike do igre*, one još čekaju, kao što su čekala i Fregeova djela, nekoga tko će ih otkriti i uvidjeti koliko su duboke, promišljene i dalekosežne njegove teze i argumenti.

Prvi je u Hrvatskoj u studij filozofije sustavno uveo suvremenu simboličku logiku, u vrijeme dok je naglasak još bio na tradicionalnoj, aristotelovsko-skolastičkoj logici. Nastavna aktivnost profesora Švoba trajno će ostati zapamćena među brojnim generacijama studenata Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kako među onim koji su položili njegov ispit, tako i među brojnim onima koji nikada nisu. I jedni i drugi su ga cijenili – nepopustljivo je inzistirao na razumijevanju materije i nije tolerirao praznu kvazifilozofsku frazeologiju. Na ispitima, ispod strogog i ponekad ciničnog stava, skrivala se istinska briga za struku i odgovornost prema poslu – bio je iskreno duboko pogođen svakom površnošću, neznanjem i gluposti koje su studenti znali pokazati.

Bio je izniman predavač. Sjećam se kada sam ga prvi put slušao, samim početkom devedesetih, izgledao je kao paradigmatički filozof – s neizbježnom cigaretom čiji se pepeo zajedno s ostacima krede zadržavao na bradi i odjeći iz koje je košulja uvijek barem malo izvirivala – izmjenjivala su se njegova objašnjenja složenih logičko-filozofskih tema s urnebesnim intelektualnim dosjetkama. Za razliku od nekih ostalih predavača, koji su kroz svećeničko ozbiljni stav djelovali kao da drže tajnu svijeta u džepu, ali ju nam, eto, zbog naše filozofske nezrelosti ne mogu još otkriti, predavanja Gorana Švoba bila su, kada i komplicirana i teška, dokučiva i razumljiva te obilato obogaćena ironijom i autoironijom. Upravo mu je taj samokritični i autoironijski stav, kao i erudicija i duboko poznavanje brojnih filozofskih područja, davao legitimitet za kritički odnos prema svemu, za duhovito i ponekad bespoštedno

razotkrivanje brojnih besmislica i mistifikacija u filozofiji. Kao predavača karakterizirao ga je i izrazito odgovaran odnos prema nastavi – doći nepripremljen ili otkazati predavanje bilo je za njega nezamislivo. Često se znao zanijeti i produljiti predavanje, često su predavači u terminima nakon njega manje ili više strpljivo čekali na razjasni neki problem ili riješi zadatak do kraja.

Ono po čemu nije bio »profesor starog kova« bio je njegov odnos prema studentima. Sa svakim tko je iskazao bilo kakav interes za logiku, bio je spreman popričati (u kabinetu ili na kavi), pomoći i nabaviti literaturu (u vrijeme kada to i nije bilo jednostavno). Sjećam se koliko sam ostao šokiran kada me, kao studenta druge godine, pozvao na večeru u svoj dom, kako bismo u manjem društvu na miru popričali o filozofiji i logici. Nikada nije naglašavao ili mistificirao vlastito znanje, kada s nečim nije bio upoznat (što je bilo rijetko) to je uvijek otvoreno i jasno naglasio.

Goran Švob nije bio samo logičar i filozof, bio je i strastven planinar, filmolog, japanolog i sinolog. Još je kao gimnazijalac markirao staze na Kleku, a njegovo poznavanje hrvatskih planina, posebice Velebita, bilo je zapanjujuće. Strastveno je skupljao gljive i uživao u kulinarstvu. Počevši u mladosti, aktivno se bavio filmom, dobio prestižne nagrade za originalne filmove i ravnopravno raspravljao s vodećim filmolozima o kinematografiji i teoriji filma. Potpuno samouk, tečno je naučio japanski jezik, te je više puta boravio u Japanu izučavajući njihovu filozofiju i kulturu. Također je impresivno detaljno savladao i kineski jezik – bio sam prisutan kada je dvojici sveučilišnih profesora – jednom Japancu i jednom Kinezu, malo na japanskom a malo na kineskom, razjašnjavao kako se neki znak iz starokineskog preoblikovao u japanski znak – ili su obojica bila prepristojni ili im je stvarno uspješno razjasnio. Njegovi brojni boravci u Japanu i Kini ostavili su traga i na njegova filozofska istraživanja, posebice iz filozofije jezika.

Sve u svemu možemo zaključiti da je ostalo malo takvih intelektualaca široke erudicije, iznimno stručnih u svom području, skromnih a s izraženim osjećajem dužnosti i odanosti svojoj instituciji, te da je profesor Goran Švob istinski posljednji samuraj Filozofskog fakulteta.

Davor Lauc